

Παρουσίαση του τόμου: «Γέρων Ιωσήφ Βατοπαιδινός (1.7.1921 - 1.7.2009)» (Χρυσόστομος Παπαδάκης, Αρχιμανδρίτης του Οικουμενικού Θρόνου)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

**Παρουσίαση Τόμου Καθηγουμένου Ι.Μ.Μ.Βατοπαιδίου Αρχιμ. Εφραίμ
«Γέρων Ιωσήφ Βατοπαιδινός (1.7.1921 - 1.7.2009)»**

Θεσσαλονίκη 4 Ιουνίου 2018

Τήν 1^η Ιουλίου συμπληρώνονται εννέα χρόνια από την οσιακή κοίμηση του Γέροντός μας Ιωσήφ του Βατοπαιδινού. Η τα πάντα διοικούσα θεία πρόνοια, σημάδεψε και με αυτόν τον τρόπο την αναχώρησή του για τον ουρανό, καλώντας τον δηλαδή την ημέρα ακριβώς που είχε γεννηθεί, το 1921, ημέρα της μνήμης των Αγίων Αναργύρων.

Ο μακάριος, «εύρε μισθόν των καμάτων του» (1) κατά τον υμνωδό,γι αυτό και ή ευχή τής παρρησίας του είναι παραπάνω από χειροπιαστή, τόσο στη Μονή του, όσο και στη ζωή των πνευματικών του παιδιών.

Χρέος ιερό ήταν η συγγραφή ενός βιβλίου, το οποίο θα πληροφορούσε υπεύθυνα για την πολυκύμαντη ζωή του και θα προερχόταν από έγκυρη γραφίδα.

Δεν υπήρξε σπουδή. Ο χρόνος μέχρι να «έλθη το πλήρωμά του» (2) για την έκδοση, λειτούργησε ευεργετικά σε όλες τις φάσεις της συγγραφής. Όλες οι πηγές, γραπτές και προφορικές, είναι αξιόπιστες. Τίποτε το αμάρτυρο ή ανακριβές δεν υπάρχει. Ό,τι εγράφη, εγράφη με ένθεο φόβο και γνώμονα την αλήθεια.

Το από πάσης, λοιπόν, επόψεως άρτιο τής εκδόσεως, είναι καρπός ευλογημένου μόχθουτού αγίου Καθηγουμένου τής Ι. Μ. Μονής του Βατοπαιδίου, Πανοσιολογιωτάτου Αρχιμανδρίτου π. Εφραίμ.

Μόχθου παράλληλου προς τον μόχθο, λόγω της πολυευθύνου ιδιότητός του σέ Μονή μεγίστη στο όνομα και στην πραγματικότητα, καθώς και παράλληλου προς τούς κόπους εκτός Αγίου Όρους, λόγω τής ιεραποστολικής και φιλανθρωπικής του δραστηριότητας.

Δεν μπορούσαν βεβαίως να καταγραφούν όλα τα τής μοναστικής πορείας τού Γέροντος. Άλλωστε, ένας ασκησομαρτυρικός βίος, έχει να κάμει κυρίως με το ανερμήνευτο μυστήριο τής Χάριτος.

Στον τόμο τούτο, παρατίθενται τα απαραίτητα από ιστορικής κυρίως πλευράς. Έρχονται στο φως άγνωστα στοιχεία, τα οποία και εντυπωσιάζουν και δίνουν απαντήσεις σε ερωτήματα.

Ξεδιπλώνεται μπροστά στον αναγνώστη ένα σύγχρονο συναξάρι, το οποίο φέρει σφραγίδα ασφαλείας. Το χαρακτηρίζει η γνώση, η επίγνωση και η ακριβής έκθεση της αλήθειας, η σαφήνεια των νοημάτων, η εκ πνευματικής πείρας ορθές αναλύσεις, η απαθής παράθεση σταυρικών γεγονότων, η διάκριση, καθώς και η άκρα ευλάβεια προς τον βιογραφούμενο Γέροντά του.

Ως αληθής υποτακτικός επί τρεις σχεδόν δεκαετίες, «εύρε χάριν παρά τω Θεώ» (3), γι αυτό και αξιώθηκε να γίνει πρώτος κοινοβιάτης Ηγούμενος του Βατοπαιδίου, μετά από ιδιορρυθμία και παρακμή αιώνων.

Παραδίδει, λοιπόν, στο φιλόθεο και φιλομόναχο κοινό το πόνημά του λέγοντας: «Ὁ ακηκόαμεν, ὁ εωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ εθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν....απαγγέλομεν ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε» (4) καὶ, «ὁ οἶδαμεν λαλούμεν καὶ ὁ εωράκαμεν μαρτυρούμεν» (5).

Ο μελετητής θα βεβαιωθεί στο τέλος, ότι το έργο τούτο δεν είναι άμοιρο χάριτος. Αποτελεί «οσμὴν ευωδίας, θυσίαν δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ» (6),διότι καὶ ἡ ζωὴ

του μακαρίου Γέροντος υπήρξε τέτοια.

Το σεπτό Γράμμα της Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχου κυρίου Βαρθολομαίου το οποίο υποδέχεται τον αναγνώστη, αποτελεί ομολογιακή προσωπική εξ εμπειρίας κατάθεση για τον Γέροντα και συγχρόνως την επίσημη μαρτυρία της Μητρός Εκκλησίας, προτρέπει δε τους πάντες να μελετήσουν το βιβλίο, «όπως παραδειγματισθώσιν εκ του βίου και του εκκλησιαστικού ήθους του μακαριστού Γέροντος Ιωσήφ». (7) Είναι σαν να λέει το πλέον επίσημο της Εκκλησίας στόμα: «Έλα να διαβάσεις γι αυτόν τον άνθρωπο του Θεού και να ωφεληθείς.»

Τι πιο τιμητικό για ένα βιβλίο να το αρχίζει η σεπτή Κορυφή, και τι πιο σπάνιο να το τελειώνει με τη σφραγίδα Του ο Θεός! Υπερβολή; Όχι. Διότι το τελευταίο κεφάλαιο με τίτλο τον μακαρισμό, «μακάριοι οι κλαίοντες νυν ότι γελάσετε»⁸, αναφέρεται στο γνωστό και αδιαμφισβήτητο σημείο του Θεού πάνω στο σκήνωμά του, μετά την κοίμησή του. Είδε η ψυχή την πραγματοποίηση της υποσχέσεως του Κυρίου, «Χάρητε εν εκείνη τη ημέρα και σκιρτήσατε, ιδού γαρ ο μισθός υμών πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (9).

Αυτή η χαρά αποτυπώθηκε στο πρόσωπο του νεκρού σώματος! Εφανερώθη διά θεοσημείας. Θέλησε ο Δικαιοκρίτης Κύριος να στείλει μήνυμα εξ ουρανού στους έως τότε, αλλά και στους κατοπινούς συκοφάντες του «εις μαρτύριον αυτοίς» (10), το του Αποστόλου Παύλου: «Τις ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν Θεοῦ; Θεὸς ὁ δικαίων· τις ὁ κατακρίνων;» (11).

Όπως, λοιπόν, πανηγυρικά τον υποδέχθηκε ο ουρανός, του πρόπον και στη γη εκδηλώσεις εγκωμιαστικές, ακολουθώντας το γραμμένο στις Παροιμίες του σοφού Σολομώντος, «Μνήμη δικαίου μετ εγκωμίων» (12).

Γι αυτό και τιμούμε τον θεόθεν τιμηθέντα Γέροντα, αξιοχρέως και ευγνωμόνως, με ύμνους και λόγους και συγγραφές. Άλλωστε, οι τιμητικές εκδηλώσεις στη μνήμη του, εντάσσονται και μέσα στα πλαίσια της αποστολικής προτροπής, «μνημονεύετε των ηγουμένων υμών, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἐκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμείσθε τὴν πίστιν» (13).

Με βάση, λοιπόν, το περιεχόμενο του τόμου, θα αναφερθούμε στους βασικότερους σταθμούς της ζωής του Γέροντος, και με συντομία σε κάποια χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ενάρετης προσωπικότητός του.

Ο πρώτος και καθοριστικός σταθμός, ήταν η θεοφάνεια που είχε στα δεκαπέντε

του χρόνια σε στιγμές μεγάλης απαισιοδοξίας, από εκείνες που κόβουν τα φτερά σε ένα νέο με όνειρα για το ταξίδι της ζωής. Τότε του εμφανίζεται αισθητά ο Χριστός μέσα σε υπερκόσμιο φως, τον προσφωνεί γεμάτος αγάπη με το όνομά του και τον βεβαιώνει ότι «ο άνθρωπος είναι αθάνατος» (14). Αυτή η όραση σήμανε την κλήση, όπως την είχαν δεχτεί διά μέσου των αιώνων πολλοί εκλεκτοί του Θεού.

Ο δεκαπεντάχρονος Σωκράτης «ουκ εξ ανθρώπων την κλήσιν δεξάμενος» (15), αρχίζει να έχει τα πρώτα βιώματα θείου έρωτος και να μπαίνει στην οδό του αγιασμού, της τέχνης του οποίου θα γινόταν απλανής διδάσκαλος. Η «οθνεία αλλοιώσις» (16) του άλλαξε τον εσωτερικό του κόσμο. Αυτή η θεοπτία ήταν «η αρχή των σημείων» (17) που θα ακολουθούσαν μέχρι τέλους της ζωής του, ως επιστηριγμός στον ασκητικό αγώνα του και ως παρακλητική παρουσία του Θεού στις θλίψεις του. Αλλά ήταν ακόμη και η στιγμή των μυστικών θείων χαρισμάτων τα οποία άρχισαν να φαίνονται με τον καιρό, αρχής γενομένης από τον δεύτερο σταθμό.

Αυτός ήταν η αφιέρωσή του στο Σταυροβούνι ένα χρόνο μετά, δηλαδή το 1936, φεύγοντας κρυφά από το σπίτι του.

Στο ασκητικό αυτό Μοναστήρι, μόναζαν τότε ενάρετοι πατέρες για τους οποίους ο Γέροντας θα μιλούσε πάντα με θαυμασμό στη συνοδεία του. Τους προέβαλε ως μοναστικά υποδείγματα. Με ευγνωμοσύνη θα αναγνώριζε, ότι σ' αυτούς όφειλε τα θεμέλια της μοναχικής του ζωής, και αυτό θα μας το άφηνε και γραπτώς στο βιβλίο του (18).

Στις πολύωρες και σκληρές αγροτικές εργασίες-που ήταν ο μόνος οικονομικός πόρος της Μονής- επιδόθηκε με μεγάλο ζήλο. Εργαζόμενος με χαρά, πρακτικός δε και οργανωτικός ως προικισμένος με ευστροφία, συνετέλεσε στη βελτίωση της απόδοσης της γης, κι αυτό το εκτίμησαν οι πατέρες, όπως εκτίμησαν την προθυμία της συμμετοχής του και σε άλλα διακονήματα. Παράλληλα όμως θαύμαζαν την υπακοή του, γι αυτό και είχε γίνει πολύ αγαπητός. Ο νεώτερος, είχε γίνει
υπόδειγμα
στους
παλαιούς.

Τότε άρχισαν να ενεργούν μέσα του και τα χαρίσματα για τα οποία προείπαμε. Μόλις τρίτης δημοτικού ήταν και με δυσκολία στην ανάγνωση. Τώρα διαθέτοντας ώρες από την ανάπαυσή του, με ακόρεστη δίψα μελετά και κατανοεί τις Γραφές και τα πατερικά έργα στο πρωτότυπο, αποστηθίζει με ευκολία και τα καλλιεργεί μέσα του.

Κατά την πορεία, η έκτακτη Χάρis από την άσκηση μαζί με την πολύτιμη εμπειρία,

θα τα έκαναν αυτά χειμαρώδεις λόγους, βιβλία, υμνογραφία, αναρίθμητη επιστολογραφία, προσωπική κατήχηση.

Το 1945, με ρασοευχή εκλήθη Σωφρόνιος, επιβραβεύοντας επίσημα η Μονή σε ώρα ιερή, την αποδεδειγμένη σωφροσύνη του.

Ο τρίτος και σημαντικός σταθμός, ήταν η γνωριμία του με τον Γέροντα Ιωσήφ τον Ησυχαστή στο Άγιον Όρος, όπου κατέφυγε το 1947 με ευλογία του πνευματικού του πατρός, εξ αιτίας των ημερολογιακών ερίδων στο Σταυροβούνι.

Ο Άγιος Ιωάννης της Κλίμακος, συμβουλεύοντας αυτούς που ποθούσαν να μονάσουν, έγραφε: «Ας εξετάσωμε ερευνητικά, για να μην πέσωμε σε ναύτη αντί σε κυβερνήτη» (19). Δηλαδή χρειάζεται μεγάλη προσοχή κατά την αναζήτηση έμπειρου οδηγού.

Ο Μοναχός Σωφρόνιος πηγαίνοντας στο Άγιον Όρος, εναγωνίως προσευχόταν να βρει κυβερνήτη. Έχοντας τις προϋποθέσεις από ένα καλό Κοινόβιο, αναζητούσε το ανώτερο. Αναζητούσε διδάσκαλο της νοεράς προσευχής. Και, «ο Θεός ο αφορίσας αυτόν εκ κοιλίας μητρός αυτού και καλέσας διά της χάριτος αυτού» (20), τον οδήγησε στον πλέον κατάλληλο κυβερνήτη, τον Ιωσήφ τον Ησυχαστή. Εκείνον που θα γινόταν στο μέλλον ο πνευματικός γενάρχης πλήθους Μοναχών, εντός και εκτός Αγίου Όρους.

Στο βιβλίο (21) που συνέγραψε για τον άγιο Γέροντα του, καταγράφει τα της γνωριμίας, την «πληροφορία» που είχε ο ιερός Ησυχαστής και που έγινε αιτία για να τον συμπεριλάβει στη συνοδεία του, να τον κάμει Μεγαλόσχημο ένα χρόνο μετά και να του δώσει το όνομά του, καθώς και τα θαυμαστά γεγονότα που έζησε κοντά του μέχρι και την οσιακή κοίμησή του στη Νέα Σκήτη. Κατά τις συνάξεις δε της συνοδείας, αλλά και πνευματικών του παιδιών στον κόσμο, εδιηγείτο και άλλα πολλά.

Ο στύλος αυτός της ερήμου, με τα χαρίσματα της διοράσεως και προοράσεως που είχε, «έβλεπε» την εξέλιξη και τον προορισμό του νέου Ιωσήφ, γι αυτό και τα γυμνάσματα με τα οποία τον άνδρωσε πνευματικά, ήταν γυμνάσματα πνευματικής ακριβείας. Τέτοια, που θα τον έκαναν και τον ίδιο κυβερνήτη.

Αν δεν υπήρχε ο Ιωσήφ ο Ησυχαστής, δεν θα είχαμε εμείς Ιωσήφ τον Βατοπαιδινό, ούτε θα μιλούσαμε σήμερα γι αυτόν, πολύ δε περισσότερο δεν θα παρουσιάζαμε ένα τέτοιο τόμο. Γι αυτό δικαίως ο άγιος Καθηγούμενος κάνει εκτενή αναφορά στο θέμα αυτό.

Εδώ ο αναγνώστης θα διαπιστώσει, τι σημαίνει πραγματική πίστη και υπακοή στον πνευματικό πατέρα, τι σημαίνει χαρούμενη φιλοπονία σε κάθε διακονία, ακόμη και μέχρι αιμοπτύσεων από τις συχνές και δύσκολες αχθοφορίες, μεταφέροντας από την παραλία της Αγίας Άννας στο ασκητήριό τους τα αναγκαία, τα οποία συνήθως ήταν βαρεια, και πολλές φορές αμέσως, χωρίς ανάπαυση, να μπαίνει στο απαρασάλευτο πρόγραμμα της αγρυπνίας. Θα καταλάβει, τι σημαίνει στην κυριολεξία η ομόφωνη γνώμη των αγίων ασκητών πατέρων, «δώσε αίμα και λάβε πνεύμα» (22).

Τέταρτος σταθμός, η γνωριμία και βαθειά πνευματική σχέση με συγχρόνους του οσίους άνδρες και ιδιαίτερα με τον Άγιο Παΐσιο και Γέροντα Εφραίμ τον Κατουνακιώτη, περί της οποίας μας πληροφορεί αποδεικτικώς ο συγγραφέας. Πριν από μεγάλες μάλιστα αποφάσεις και ιδιαίτερα αυτές που αφορούσαν σε μετακινήσεις της συνοδείας, τους συμβουλευόταν και έκανε υπακοή. Για τα

θέματα αυτά συνήθως έστελνε τους τα πρώτα φέροντας στη συνοδεία, Αθανάσιο νυν Μητροπολίτη Λεμεσού και Εφραίμ τον νυν Καθηγούμενο, δίνοντάς τους έτσι μαθήματα ταπεινοφροσύνης και υπακοής και συνδέοντάς τους παράλληλα με τους αγίους αυτούς άνδρες. Τον ευλογημένο αυτό σύνδεσμο τον κράτησαν, και αυτός επέδρασε ευεργετικά στη μοναχική τους συγκρότηση.

Ο Γέροντας, ούτε εμπειρίας εστερείτο, ούτε αμφέβαλε ότι ο Θεός θα απαντούσε στην προσευχή του. Προτιμούσε όμως την διά υπακοής απόλυτη ασφάλεια, επικαλούμενος σχετικά παραδείγματα από τα αγαπημένα του ασκητικά έργα των παλαιών πατέρων, όπως ο Ευεργετινός, η Φιλοκαλία και άλλα.

Ο μεν πρώτος, δηλαδή ο Άγιος Παΐσιος, αποκαλούσε τον Γέροντα «διδάκτορα της νοεράς προσευχής» (23), ο δε δεύτερος τον υπεραγαπούσε ως γνήσιο αδελφό του, αφού ήταν και οι δύο τέκνα πιστά του αυτού πατρός και είχαν υψηλά κοινά βιώματα, κυρίως κατά τα χρόνια στις σπηλιές της Μικράς Αγίας Άννης. Γι αυτό τους συνέδεε πολυχρόνια εν Χριστώ αγάπη. Ο συγγραφέας αναφέρεται περί αυτού σε σχετικές συνάψεις του λόγου μέσα στον τόμο.

Αλλά έχει μεγάλη αξία και το βιβλίο του ίδιου του Γέροντα περί του οσίου αδελφού του, με τίτλο «Ο χαρισματούχος υποτακτικός, Γέροντας Εφραίμ ο Κατουνακιώτης» (24), το οποίο γνώρισε δέκα εκδόσεις, η τελευταία από τις οποίες έγινε πρόσφατα και παρουσιάστηκε εδώ στη Θεσσαλονίκη, μέσα στα πλαίσια της διεθνούς εκθέσεως βιβλίου.

Μεταφέρουμε εδώ μόνο το υστερόγραφο μιάς από τις επιστολές του προς τον Γέροντα Ιωσήφ: «Δεν μπορώ να σου γράψω περισσότερα, γιατί πνίγεται η ψυχή μου. Μετά τον Γέροντα – και εννοεί τον Ησυχαστή- εσένα αγάπησα περισσότερο και η πρώτη αγάπη δεν σβήνει» (25).

Παρακάμπτοντας λόγω χρόνου και άλλα σημαντικά γεγονότα, καταλήγουμε στον πέμπτο σταθμό που ήταν η υπακοή στη φωνή της Εκκλησίας, δηλαδή στη φωνή του Θεού να επανδρώσει την ιστορική Μεγίστη Μονή του Βατοπαιδίου.

Μόνο αυτοί που γνώριζαν την κρατούσα τότε κατάσταση της Μονής από πλευράς εμψύχου υλικού και κτιρίων, μπορούν να καταλάβουν τον πολύπλευρο αγώνα του Γέροντα, αλλά και τη σκληρή υπομονή των αδελφών οι οποίοι αρχικά εγκαταστάθηκαν, με πρώτο τον Ιερομόναχο Αθανάσιο, πριν μετακινηθεί και η υπόλοιπη συνοδεία από τη Νέα Σκήτη. Επαληθεύθηκε πλήρως το αποκαλυπτικό ενύπνιο του Γέροντα κατά την πρώτη του διανυκτέρευση στη Μονή, το οποίο αφού διηγήθηκε είπε με βεβαιότητα: «Μεγάλο δρόμο θα έχουμε, σταυρό πολύ μεγάλο» (26).

Βεβαιόπιστος όμως στη Θεία Πρόνοια, τόνιζε στους αδελφούς : «Δεν είμαστε παλληκάρια εμείς που μπήκαμε στη Μονή αυτή. Εμείς μόνοι μας ούτε ως προσκυνητές δεν θα μπαίναμε! Είδατε αισθητά ότι εμείς ήλθαμε εδώ, με το «τάδε λέγει Κύριος» (27). Μας έφερε η πρόνοια του Θεού! Η Παναγία μας! Ο Γέροντάς μας που είναι η ρίζα μας, αγάπησε την Παναγία. Τη λάτρευε! Και του έδωσε βραβείο τη Μονή της και μας έφερε εδώ» (28).

Όλοι επίσης είχαν ενισχυθεί και από το θείο σημείο που είδε ένας εκ των αδελφών, δηλαδή τον Παππού τον Ησυχαστή στο ηγουμενικό στασίδι να του λέει: «Εδώ είναι το θέλημα του Θεού, εδώ θα μέινετε» (29). Μα και οι πολλές, ακόμη και αισθητές επιθέσεις του σατανά σε αδελφούς, λόγω των δικαιωμάτων που είχε αποκτήσει στον χώρο, δυνάμωνε το αγωνιστικό τους φρόνημα.

Ενώ, λοιπόν, ήταν δική του η συνοδεία, δεν είχε ούτε τα απαραίτητα μιάς απλής φιλοξενίας! Σε πιστό πνευματικό του παιδί στον κόσμο, έγραφε με απαθές παράπονο τον Δεκέμβριο του 1987: «Ακόμα δεν πίστεψαν ότι χρειάζομαι και εγώ ένα δωμάτιο να καθήσω, αφού είναι χειμώνας και κρυώνω» (30).

Η υπομονή και η ταπείνωση όμως έφερε τους καρπούς. Η διοίκηση ήρθε σιγά-σιγά στα χέρια του, χωρίς εντάσεις. Έγινε επίσημα από τη Μητέρα Εκκλησία Κοινόβιο. Εξελέγη Ηγούμενος και ενθρονίστηκε πανηγυρικά, με την πρόνοια της Παναγίας να εξασφαλίζει ως ιδιαίτερη ευλογία της, την εκπροσώπηση του Πατριάρχου, από τον ασκητή και ηγιασμένο Επίσκοπο του Φαναρίου, Μητροπολίτη Θεοδωρουπόλεως Γερμανό.

Η συνοδεία μεγάλωνε με θαυμαστούς ρυθμούς και άρχισε να συντελείται το Βατοπαιδινό θαύμα, το οποίο μόνον ο διάβολος είχε λόγους να φθονήσει , αλλά δυστυχώς τελικά, δεν ήταν ο μόνος.....

Με τον πλούτο της αληθινής αγάπης του την οποία μετέδωσε στους υποτακτικούς

του ο Γέροντας, άλλαξε τον λογισμό των παλαιών Μοναχών. Οικονομήθηκαν με πολλή στοργή και καρδιακή φροντίδα όλα τα γεροντάκια. Αναγνώρισαν το καλό προς τη Μονή και προς αυτούς. Με δάκρυα εξέφραζαν την ευγνωμοσύνη τους και έφυγαν εν μετανοία, έτοιμοι, και μάλιστα με σημάδια ότι αναπαύθηκαν.

Ο Γέροντας με αμείωτο ζήλο, παρά τις σοβαρές ασθένειες και την αδυναμία λόγω γήρατος, συνέγραφε βιβλία, μιλούσε σε συνάξεις και επισκέπτες, έγραφε επιστολές, συμβούλευε για τις υποθέσεις της Μονής, και ακόμη..... άντεξε τον πόνο του μεγάλου σταυρού των δύο κορυφαίων παιδιών του.

Εκοιμήθη, οσιακώς. «Ως ελαία κατάκαρπος» (31) παρουσιάστηκε στον Χριστό τον οποίο αγάπησε «εξ όλης της ψυχής, της καρδιάς, της ισχύος και διανοίας του» (32), φέροντας και τα στίγματα των ύλων (33) του Σταυρού, της αγάπης δηλαδή για όλους, διότι «εις τέλος ηγάπησεν αυτούς» (34).

Το «ουκ αφήσω υμάς ορφανούς»³⁵ που υποσχέθηκε ο Κύριος προ του πάθους στους μαθητές του, ισχύει χάριτι Θεού και στον Γέροντα, διότι η ευχή του είναι ζώσα και διαρκής στη Μονή που ανάστησε, και σε όλα τα πνευματικά του παιδιά.

Ας μας επιτρέψει τώρα η αγάπη σας και μια σύντομη αναφορά σε χαρακτηριστικά του γνωρίσματα, διότι το πολυσύνθετο των αρετών του για να αναλυθεί, θα χρειαζόταν ειδική έκδοση και από πέννα ανθρώπου με χάρη Θεού.

Την «πρώτη και μεγάλη εντολή» (36), δηλαδή την αγάπη προς τον Θεό και τον πλησίον, την ετήρησε στο ακέραιο. Ο θείος έρωτας είχε διαποτίσει το είναι του. Όταν μιλούσε για τον Χριστό αποκαλώντας Τον «κέντρο της αγάπης μας », έλυωνε. Κάθε του πράξη και λόγος, ήθελε να περνά μέσα από αυτό το κανάλι και φίλτρο. Γι αυτό η εκδήλωση της αγάπης του σε ζέσταινε, σε γέμιζε ελπίδα, σε απάλλασσε από τον φόβο, σου έδινε τη βεβαιότητα ότι μπορούσες να στηριχθείς πάνω της.

Η θυσιαστική αγάπη είχε γίνει φύση του. Αυτή που «έκλαιε μετά κλαιόντων» (37), που σήκωνε με εναγώνιες προσευχές και παραμυθητικούς λόγους τις ποικίλες οδύνες των ανθρώπων, που μετά δακρύων ειρήνευε συζυγίες, που με ιδιαίτερη ευαισθησία, διάκριση και μυστικότητα ασκούσε την πρακτική ελεημοσύνη στους ενδεείς.

Τούτο το τελευταίο το κληροδότησε προστακτικά μεν στη Μονή του, με το παράδειγμά του δε στα πνευματικά του παιδιά. Όλη η φιλανθρωπική διακονία της Μονής Βατοπαιδίου, από τότε που ζούσε ο Γέροντας και μετά την κοίμησή του, οφείλεται στη δική του γραμμή και εντολή. Δεν εμποδιζόμαστε πλέον να ομολογήσουμε την εμπειρία μας, ότι αγαπούσε και ασκούσε με πάθος την

ελεημοσύνη.

Την εντολή του αυτή, την τηρεί με συγκινητική συνέπεια και υποδειγματικό ζήλο ο Ηγούμενος. Η καρδιά του ήταν απόλυτα ταυτισμένη και στο θέμα της ελεημοσύνης με την του Γέροντος. Τόσο πολύ, που εξ ουρανού τον καμαρώνει, διότι ήθελε ο οσιώτατος πατήρ, να τον ξεπεράσει ο υιός. Στην ουσία γίνεται το εξής: Ο γέροντας με την παρρησία του στην Παναγία στέλνει, και ο ομότροπος Ηγούμενος υποτακτικός του, με σύνεση κατά τις ανάγκες μοιράζει.

Η αγάπη του Γερο Ιωσήφ, ήταν όπως ακριβώς την περιγράφει ο Απόστολος Παύλος στο 13^ο καιφάλαιο της Α΄ προς Κορινθίους επιστολής. Υπογραμμίζουμε το χωρίο, «(η αγάπη) ου λογίζεται το κακόν»(στιχ.5). Τέτοιος ήταν ο Γέροντας. Απονήρευτος. Πάντα με τον καλό λογισμό, σε σημείο κάποιες φορές να δίνει την εντύπωση του αφελούς, ενώ ήταν ευφυέστατος και φωτισμένος.

Η κορύφωση όμως της χριστομίμητης αγάπης του, ήταν το «αγαπάτε τους εχθρούς υμών»(38). Ως καρδιά φλεγόμενη από αγάπη για την Εσταυρωμένη Αγάπη, ήταν παντελώς ξένη προς το μίσος, ξένη προς τη μνησικακία και προς αυτήν ακόμη τη φυσική πικρία.

Κανείς από εκείνους που τόσο άδικα τον κακολόγησαν, που τον συκοφάντησαν, που τον διέσυραν, που τον διεπόμευσαν, ή εξουσιαστικώς τον κατεδίωξαν, δεν τον είδαν, ούτε τον άκουσαν να αμύνεται. «Λοιδορούμενος ουκ αντελοιδόρει, πάσχων ουκ ηπείλει» (39), κατά το παράδειγμα του Κυρίου του.

Όσοι τον ζήσαμε, δεν τον ακούσαμε να αναφέρεται ούτε στη θεία βεβαίωση, «εμοί εκδίκησις, εγώ ανταποδώσω»⁴⁰. Όταν δε επληροφορείτο τη σκληρή λειτουργία του πνευματικού νόμου πάνω σε τέτοια πρόσωπα, δεν έχαιρε. Η ανεξικακία του υπήρξε πάντοτε αγιοπρεπής.

Ως προς το εκκλησιαστικό του ήθος στο οποίο αναφέρεται εγκωμιαστικά ο Οικουμενικός Πατριάρχης, θα θέλαμε να προσθέσουμε ένα γενικό σχόλιο, με αφορμή τη στάση του Γέροντα κατά τον άδικο διωγμό του από εκκλησιαστική διοίκηση.

Συμπέρασμα της εις βάθος μελέτης των εκκλησιαστικών πραγμάτων είναι και τούτο: Το εκκλησιαστικό έργο δεν είναι μόνο αυτό που φαίνεται με τις διάφορες μορφές διακονίας και που μπορεί να είναι θεάρεστο ή μη. Το «μη» αφορά σε αυτό που το ακυρώνει η ματαιοδοξία. Όταν δηλαδή γίνεται «προς το θεαθήναι τοις ανθρώποις» (41).

Υπάρχει και άλλο, μυστικό και βαρύτιμο, μία από τις σημαντικές πτυχές του οποίου είναι οι κρυφοί αθλητές της υπομονής και της σιωπής. Πρόκειται για εκείνους, που μαρτυρική τω τρόπω αγαπούν και προστατεύουν την Εκκλησία. Που δεν βάζουν το προσωπικό τους συμφέρον και τη φιλοδοξία τους πάνω από το δικό της καλό. Χάριν της ενότητός της, αδικούμενοι και διωκόμενοι δεν αμύνονται, αλλά θεληματικά επιλέγουν την ξενιτεία ή το άγιο περιθώριο. Ζουν όμως «συμμαρτυρούσης αυτών της συνειδήσεως» (42), τη μυστική και «αναφαίρετη» (43) χαρά του Χριστού.

Τα δάκρυα ήταν ένα από τα κύρια γνωρίσματα του Γέροντος. Γνώρισμα κοινό με τον όντως ομόψυχο πνευματικό αδελφό του Εφραίμ τον Κατουνακιώτη. Θα έλεγε κανείς ότι είχε το χάρισμα των δακρύων, όπως ο Άγιος Εφραίμ ο Σύρος. Μόνο ως χάρισμα μπορεί να αξιολογηθεί, αυτός ο ποταμός των δακρύων μιάς ολόκληρης ζωής.

Δάκρυα αυτομεμψίας και μετανοίας, δάκρυα ευχαριστίας και ευγνωμοσύνης προς τον Θεό, για τα δώρα και τις θλίψεις, δάκρυα για τη συγχώρηση των εχθρών του, δάκρυα για τη στήριξη ψυχών, για τη θεραπεία ασθενών, για την επίλυση οικογενειακών προβλημάτων, δάκρυα όμως θρηνώδη, κάθε φορά που πλησίαζε στο Άγιο Ποτήριο.

Αν παρατηρήσει κανείς τα μάτια του Γέροντα στις φωτογραφίες και τα βίντεο, των τελευταίων ιδιαίτερα χρόνων, θα διαπιστώσει πως ήταν ασυνήθιστα. Δεν ήταν απλώς ένα μέρος της φυσιογνωμίας του ως ανθρώπου. Μαρτυρούσαν Χάρη, επειδή μέσα από αυτά έρρευσε μέσω των δακρύωνάφθονη καθαρτική χάρη. Φανέρωναν με τρόπο διαυγή, την εσωτερική κατάσταση της ψυχής του. Είχαν λάμψη Χριστού, και έσταζαν αγάπη Χριστού.

Ο Κύριος έλεγε για τον εαυτό του: «Μάθετε απ' εμού ότι πράος ειμι και ταπεινός της καρδίας» (44). Όταν με αγανάκτηση και κρατώντας φραγγέλιο, έδιωχνε τους εμπόρους από το ναό του Σολομώντος (45), διέψευδε μήπως τον εαυτό Του; Άπαγε της βλασφημίας! Και ο Γέροντας, είχε χάριτι Χριστού το πράον και ταπεινόν. Όμως ερχόταν και οι στιγμές της αγανάκτησης, όχι μόνο για θέματα πνευματικά, αλλά μερικές φορές και εθνικά.

Αγαπούσε πολύ την Πατρίδα, γι' αυτό και ενδιαφερόταν να ενημερώνεται για τα πολιτικά πράγματα. Είχε άποψη. Όταν μάλιστα τον πονούσε ένα θέμα, βλέποντας ως οξύνους που ήταν τη ζημιά η οποία θα προερχόταν από λανθασμένες πολιτικές προσώπων, τουλάχιστον ανεπαρκών για τις υψηλές θέσεις που κατείχαν, εξέφραζε την ανησυχία του με επιχειρήματα, και κάποιες φορές με έντονο τρόπο. Όμως η ταραχή αυτή, αν και ήταν επιφανειακή και ολιγόλεπτη, ωστόσο του αλλοίωνε τη μορφή. Του στερούσε για τα λίγα εκείνα λεπτά της ώρας, τη χάρη του προσώπου και τη φωτεινότητα του βλέμματος.

Επανερχόμενος όμως πολύ γρήγορα στην ειρηναία κατάσταση της ψυχής του, επανερχόταν αμέσως και η κατάσταση του προσώπου. Διότι η μόνιμη κατάσταση της εσωτερικής του ειρήνης, είχε να κάμει με την «αγαθήν συνείδησιν» (46) και «τους καρπούς του Αγίου Πνεύματος», (47) περί των οποίων γράφει ο θεός Παύλος.

Τον Γέροντα χαρακτήριζε επίσης η ανυπόκριτη ευγένεια. Ήταν αποτέλεσμα της βαθειάς του πνευματικής καλλιέργειας, αλλά και της ενοικούσης σ' αυτόν Χάριτος.

Όταν η Χάρις αναπαύεται σε έναν άνθρωπο, τον λεπτύνει με τέτοιο χαριτωμένο τρόπο, πού τον κάνει να σκέπτεται, αλλά και να ενεργεί εξωτερικά με λεπτότητα και θαυμαστή διάκριση. Δηλαδή, η ευγένεια εκδηλώνεται στα λόγια, στην έκφραση του προσώπου, στις κινήσεις του σώματος, ακόμη και στην ευπρέπεια της ενδυμασίας και στην ευταξία του χώρου που ζει.

Ακόμη και το χιούμορ του ευγενούς είναι λεπτό, ικανό και να αποφορτίσει τεταμένη ατμόσφαιρα και να δημιουργήσει κλίμα προσέγγισης. Δεν θα περάσει όρια, δεν θα δυσκολέψει τον άλλο, δεν θα χρησιμοποιήσει ποτέ, ούτε ίχνος πονηρού υπονοούμενου. Ο Γέροντας, επειδή διέθετε όλο αυτό το πακέτο, μπορούσε με άνεση να σταθεί στο οποιοδήποτε περιβάλλον, ακόμη και στο πιο επίσημο και μαζί με την όλη συγκρότησή του, μπορούσε να το κερδίσει, πάντα με σκοπό την ψυχική ωφέλεια.

Τέλος, δεν είναι ασύνηθες το φαινόμενο, ένα υπέροχο κείμενο να είναι ασύμφωνο με τη ζωή του συντάκτη του, ή ένας υπέροχος λόγος με τη ζωή του εκφωνητή του.

Ένα χάρισμα δεν σημαίνει απαραίτητα και αρετή. Γι αυτό και όταν γίνει αντιληπτή η ασυμφωνία, υπάρχει κλονισμός στη διάθεση του αναγνώστη ή του ακροατή αντίστοιχα.

Στην περίπτωση όμως του Γέροντα, ό,τι συνέγραψε και ό,τι edίδαξε, ήταν σε πλήρη αρμονία με τη ζωή του. Ήταν καρπός πολυχρόνιας εμπειρίας ασκήσεως και μαρτυρίου. Γι αυτό μπορούσε να οικοδομήσει τον πλέον μορφωμένο, αλλά και τον πλέον απλό.

Είπεν ο Κύριος (48):

Μακάριοι οι πτωχοί τω πνεύματι, ότι αυτών εστιν η βασιλεία των ουρανών.

Μακάριοι οι πενθούντες, ότι αυτοί παρακληθήσονται.

Μακάριοι οι πραείς, ότι αυτοί κληρονομήσουσι την γην.

Μακάριοι οι πεινώντες και διψώντες την δικαιοσύνην, ότι αυτοί χορτασθήσονται.

Μακάριοι οι ελεήμονες, ότι αυτοί ελεηθήσονται.

Μακάριοι οι καθαροί τη καρδία, ότι αυτοί τον Θεόν όψονται.

Μακάριοι οι ειρηνοποιοί, ότι αυτοί υιοί Θεού κληθήσονται.

Μακάριοι οι δεδιωγμένοι ένεκεν δικαιοσύνης, ότι αυτών εστιν η βασιλεία των ουρανών.

Μακάριοί εστε όταν ονειδίσωσιν υμάς και διώξωσι και είπωσι παν πονηρόν ρήμα καθ υμών ψευδόμενοι ένεκεν εμού.

Χαίρετε και αγαλλιόσθε, ότι ο μισθός υμών πολός εν τοις ουρανοίς.

Δεν σε μακαρίζομε, λοιπόν, εμείς, οσιώτατε πάτερ. Σε μακαρίζει το στόμα της αληθείας.Ο Χριστός !

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Δοξαστικό ψαλλόμενο στις μνήμες Οσίων.
2. Γαλ.δ´.4
3. Λουκ.α´,30
4. Α Ιω.γ´, 11.
5. Ιω.α´,1-3

6. Φιλιπ.δ΄,18
7. Σελ. τόμ. 11
8. Λουκ.στ΄, 21
9. Λουκ.στ΄,23
10. Ματθ. η΄,4
11. Ρωμ.η΄,33-34
12. Παροιμίαι Σολομώντος, ι΄, 7. Βλ. ερμηνεία και σχόλια στο «Υπόμνημα εις τας Παροιμίας»,εκδ. Θεολόγων ο «Σωτήρ».Αθήναι 1989 σελ.91.
13. Εβρ. ιγ΄, 7
14. Σελ.τόμ.38
15. Απολυτ.Αγ.Κων/νου.
16. Τροπ.α΄,θ΄ Ωδής Καν.Πεντηκοστής.
17. Ιωάν.β΄,11
18. Γέροντος Ιωσήφ του Βατοπαιδινού, «ΟΣΙΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ». Εκδ.Ι.Μ.Μ.Βατοπαιδίου, Ψυχωφελή Βατοπαιδινά 4 .
19. Κλίμαξ Ιωάννου του Σιναΐτου, Λόγος Δ΄περί υπακοής, στιχ.7.Εκδ. Ι.Μονής Παρακλήτου 1978 σελ.67.
20. Γαλ.α,15
21. Γέροντος Ιωσήφ του Βατοπαιδινού, «Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΙΩΣΗΦ Ο ΗΣΥΧΑΣΤΗΣ», Εκδ.Ι.Μ.Μ.Βατοπαιδίου ,Ψυχωφελή Βατοπαιδινά 1 .
22. Γεροντικό.Εκδ.ΑΣΤΗΡ , ε΄, σελ.63,Αθήνα 1981,Λόγος Αββά Λογγίνου προς Αββά Ακάκιο.
23. Σελ.τόμ.228
24. Σειρά,Ψυχωφελή Βατοπαιδινά 12.
25. Σελ.τόμ.235
26. Σελ.τόμ.392
27. Ζαχ.α΄,3, Ιεζεκ.ιστ΄,3 κ.ά.
28. Σελ.τόμ.394-395
29. Σελ.τόμ.394
30. Σελ.τόμ. 395
31. Ωσηέ ιδ΄,7
32. Μάρκ.ιβ΄.30
33. Ιωάν.κ΄,25
34. Ιωάν.ιγ΄.1
35. Ιωάν.ιδ΄,18
36. Ματθ.κβ΄,38
37. Ρωμ.ιβ΄, 15
38. Ματθ.ε΄,44
39. Α΄Πέτρ.β΄.23
40. Ρωμ.ιβ΄,19

- 41. Ματθ.κγ',5
- 42. Ρωμ.β',15
- 43. Ιωάν. ιστ, 22
- 44. Ματθ.ια'.29
- 45. Ιωάν.β',14-16
- 46. Α' Τιμ.α',19
- 47. Γαλ.ε', 22-23